

21.5.2018

Sanna Pekkarinen

ASUMISTUEN UUDISTUSTEN VAIKUTUSTEN SEURAAMINEN

Sisältö

- **Yleiskatsaus asumistukeen**
- **Asumistuen viimeaikaiset muutokset ja eduskunnan lausumat**
- **Opiskelijat asumistuessa**
- **Ruokakuntakäsitteen uudistamistarpeet**
- **Asumisen tukeminen ja sosiaaliturvan uudistaminen**

ASUMISTUKIMENOJEN KEHITYS

Asumistuen menot kasvoivat maltillisesti vuonna 2017

Asumistukimenot vuosina 2005–2017, milj. €

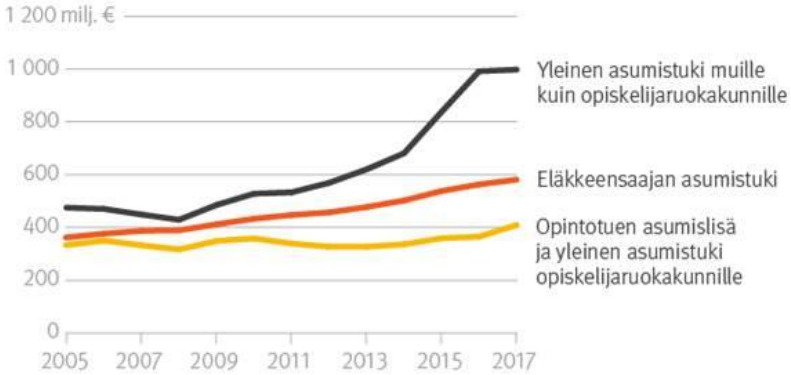

Asumistukea saaneet täysi-ikäiset henkilöt 31.12.2017

Vuonna 2017 Kela maksoi asumistukia yhteensä **2 mrd. €**

Asumistukimenot kasvoivat edellisvuodesta **4 %**

Asumistuen piirissä olevien osuus väestöstä vuoden 2017 lopussa **16 %**

Kela

HYVÄKSYTTÄVIEN ENIMMÄISASUMISMENOJEN YLITTÄNEIDEN OSUUS (LÄHDE: KELA)

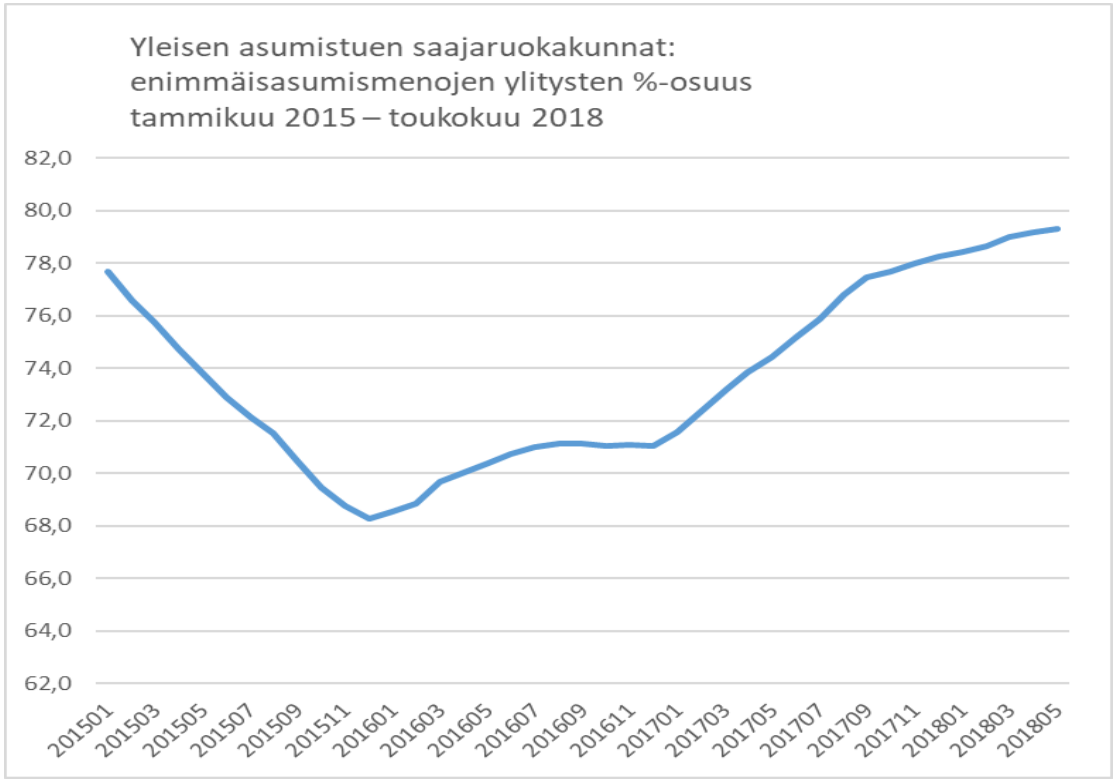

HYVÄKSYTTÄVIEN ENIMMÄISASUMISMENOJEN KESKIMÄÄRÄINEN YLITYS (LÄHDE: KELA)

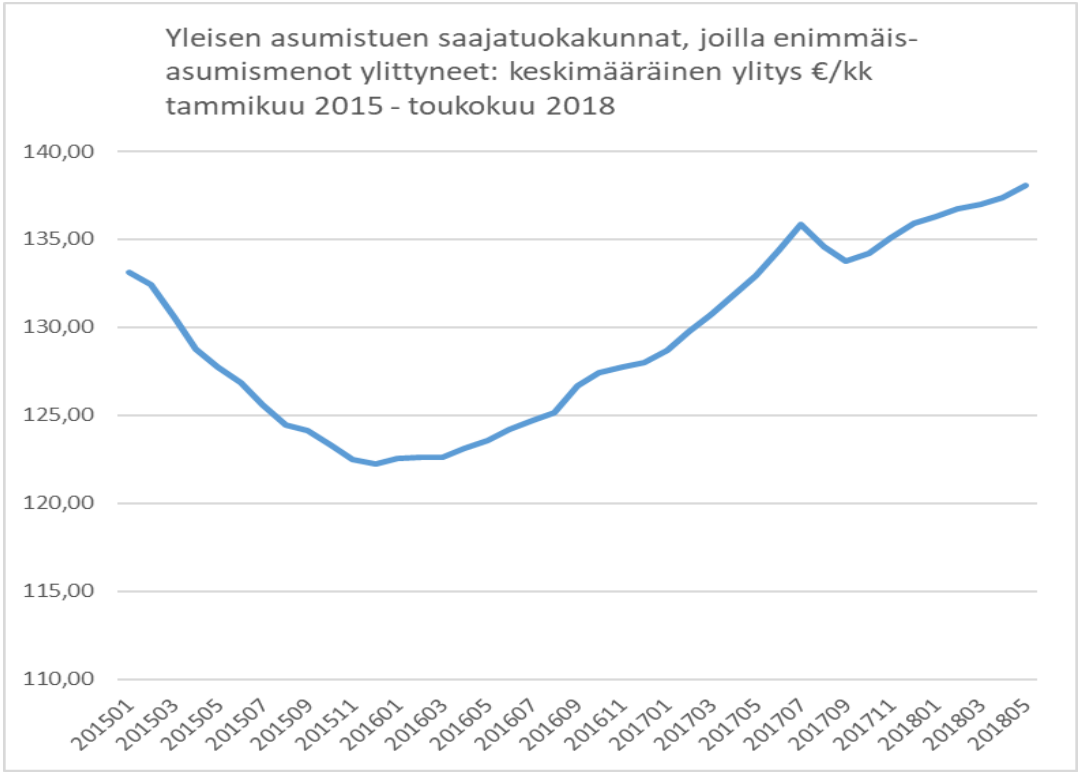

TOIMEENTULOTUKI ASUMISTUEN PAIKKAAJANA

Kelasta vuonna 2017 maksetun toimeentulotuen (722 milj. €) kohdentuminen eri menoihin (304 milj. € vuokra-asuntojen asumismenoihin)

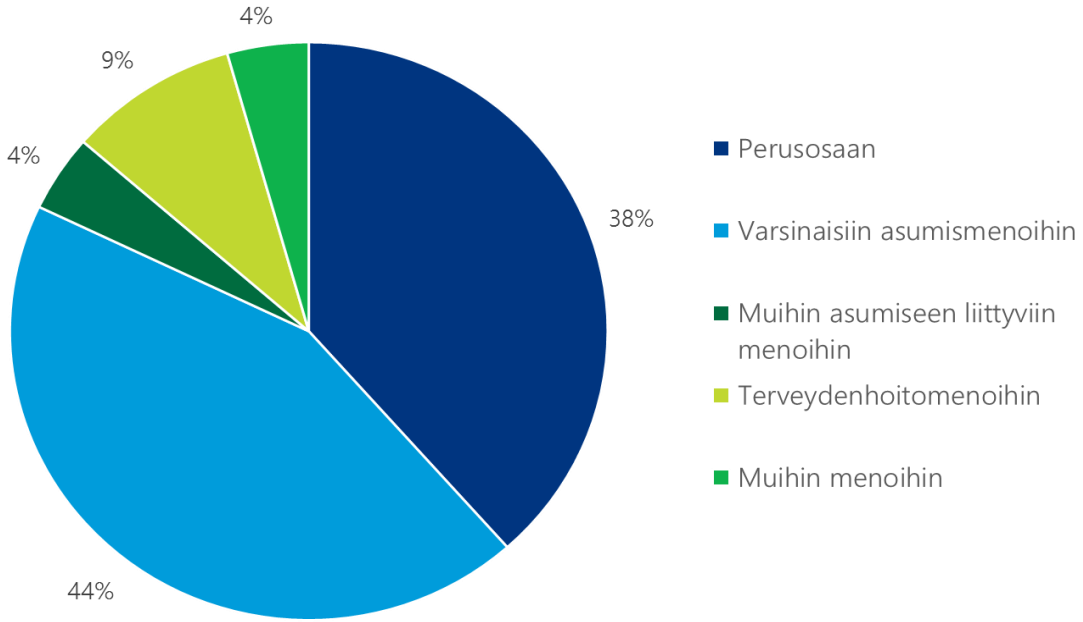

ASUMISTUEN VIIMEAIKAISET MUUTOKSET JA EDUSKUNNAN LAUSUMAT

- Opiskelijat siirrettiin yleisen asumistuen piiriin 1.8.2017.
- 1) Eduskunta edellytti, että uudistuksen vaikutuksia perheellisten opiskelijoiden toimeentuloon seurataan, ja sen perusteella arvioidaan mahdolliset lainsäädännön uudistamistarpeet, esimerkiksi opintorahan huoltajakorotus.
- 2) Lisäksi eduskunta edellytti, että sosiaali- ja terveysministeriö ryhtyy toimenpiteisiin yhteisasunnossa asuvien aseman arvioimiseksi asumistukijärjestelmässä ja selvittää ruokakuntakäsitteen mahdollisen uudistamistarpeen.
- Muita muutoksia 1.1.2018 alkaen:
  - Yleisen asumistuen enimmäisasumismenot jäädytettiin (olleet jäädytettyinä vuodesta 2015)
  - Enimmäisasumismenot sidottiin vuokraindeksin sijasta elinkustannusindeksiin vuodesta 2019 alkaen

OPISKELIJAT ASUMISTUESSA

- Iso osa pienituloisista ja korkeita asumismenoja maksavista yksin asuvista opiskelijoista hyötyi uudistuksesta, mutta lisääntyvän tarveharkinnan myötä asumisen tuki laski erityisesti yhteisasunnossa ja puolison kanssa asuvilla opiskelijoilla sekä lapsiperheillä.
- Opiskelijoiden keskimääräisen asumistuen määrä on 311,68 e (5/18) ja 77,8 %:lla asumismenot ylittävät hyväksyttävät enimmäisasumismenot (km. ylitys 123,18 e).
- Opintotuessa otettiin 1.1.2018 alkaen käyttöön 75 euron suuruinen opintorahan huoltajakorotus (opintoraha nousi 250,28 eurosta 325,28 euroon), joka paransi noin 19 000 lasta huoltavan opiskelijan toimeentuloa ja taloudellisia edellytyksiä yhdistää opiskelu ja lapsen huoltajuus. Huoltajakorotusta ei oteta asumistuessa tulona huomioon.
- Kesäkausi olennainen opiskelijoihin kohdistuvien kokonaisvaikutusten arvoimiseksi. Kela tekemässä arviota siirron vaikutuksesta opiskelijoiden asemaan niin, että arviot olisivat käytettävissä elokuussa 2018.

RUOKAKUNTAKÄSITTEEN UUDISTAMISTARPEET

- Ruokakunnan muodostavat samassa asunnossa asuvat henkilöt
  - Ruokakuntaan voi kuulua yksi tai useampi henkilö
  - Yleinen asumistuki on ruokakunnan yhteinen etuus
- **Sama ruokakunta**
  - Samaan ruokakuntaan kuuluvat samassa asunnossa pysyvästi asuvat henkilöt
  - Yhteisellä vuokrasopimuksella asunnon vuokranneet henkilöt muodostavat tällöin ns. yhteisöruokakunnan, vaikka heillä ei olisikaan yhteistä taloutta
  - Samassa asunnossa asuvat lähisukulaiset kuuluvat aina samaan ruokakuntaan riippumatta vuokra- tai hoitosopimuksista
  - Lähisukulaisia ovat avio- ja avopuolisot, vanhemmat ja lapset sekä isovanhemmat
- **Eri ruokakunta**
  - Erillisellä vuokrasopimuksella osan asunnosta vuokranneet henkilöt (jos he eivät ole lähisukulaisia)
  - Päävuokralainen tai asunnon omistaja ja tämän alivuokralainen (jos he eivät ole lähisukulaisia)

RUOKAKUNTAKÄSITTEEN MUUTOSTARPEET

- Aiheuttaa nykyisellään tuen menetyksen
  - Niille, joilla vuokranantaja ei suostu tekemään erillisiä sopimuksia, ja ruokakunnassa on henkilöitä, joilla on tuloja.

- Mahdollinen kehittäminen
  - Yksilöllinen tuki muille yhdessä asuville kuin puolisoille ja lapsi/vanhempi/isovanhempi -kokoonpanoille

RUOKAKUNTAKÄSITTEEN KEHITTÄMISEN ONGELMAT

- Avoliittoselvittelyjen ja –riitaisuuksien lisääntyminen
  - Heijastuu myös muihin etuuksiin, esim. toimeentulotuki

- Lisäkustannukset:
  - Tällä hetkellä asumistuen piirissä olevien osalta lisäkustannus olisi maltillinen (Kela ohjeistanut opiskelijoita tekemään erillisiä vuokrasopimuksia tai alivuokralaissopimuksia, jolloin ruokakuntakäsite ei muodosta ongelmaa).
  - Varsinainen tuen lisäkustannus nykyisin kokonaan tuen ulkopuolella olevista, joista ei ole olemassa rekisteritietoa.

RUOKAKUNTAKÄSITTEEN MUUT MUUTOSTARPEET

- Lasten vuoroasumisen aiheuttamia muutostarpeita etuus- ja palvelulainsäädäntöön selvittäneen työryhmän näkemyksen mukaan lapsen edun mukaista vuoroasumistilanteessa olisi, että lapsen tilantarve huomioitaisiin molemmissa kodeissa. Työryhmän mukaan ruokakuntakäsitettä tulisi uudistaa siten, että lapsi voisi kuulua samanaikaisesti kahteen ruokakuntaan (STM Raportteja ja muistioita 18/2018).

- Asumistuen perusteiden muuttaminen kokonaan, niin että tuki olisi yksilöllinen.

ASUMISEN TUKEMINEN JA SOSIAALITURVAN UUDISTAMINEN

- Ruokakuntakäsitteen mahdollinen uudistaminen tulisi kytkeä mahdollisiin muihin asumistuen laajempiin uudistuksiin.
- Valtioneuvosto on asettanut perusturvan ja toimeliaisuuden kokonaisuudistamishankkeen toimikaudelle 28.9.2017–28.2.2019. Hankkeessa tarkastellaan myös asumisen tukemisen vaihtoehtoja. Työryhmän julkaisemat alustavat vaihtoehdot nähtävissä hankkeen sivuilla www.vnk.fi/toimi.
- Professori Juho Saaren johtaman eriarvoisuustyöryhmän ehdotukset
  - Asumisen eriarvoistumisen vähentäminen
  - Uudistetaan asumistuet (eläkkeensaajan asumistuen yhdistäminen yleiseen asumistukeen ja toimeentulotuen kannustavuuden lisääminen)
- Toimeentulotuesta ja asumiskustannuksista on käynnissä valtioneuvoston päätöksentekoa tukeva tutkimushanke (TEAS-hanke).

Kiitos!

Sanna Pekkarinen
sanna.pekkarinen@stm.fi